IV. évfolyam. Arad, 1889. Október 19. Szombat. 283-dik szám.

Szerkesztőség:
Az arad-csanádi egyesült vasutak palotájában.
Bérmentetlen leveleket csak ismert kéztől fogadunk el.
Kéziratokat vissza nem küldünk.

Kiadóhivatal:
Az arad-csanádi egyesült vasutak palotájában van, hova a hirdetések, előfizetési pénzek és a kiadás körüli panaszok bérmentve küldendő.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI, TÁRSADALMI és KÖZGAZDASAGI NAPI LAP.

Megjelen hétfőn és ünnep utáni napokon

Előfizetési árak:

helyben:		vidékre	
1 évre	12.— frt	1 évre	14.— frt
fél évre	6.— frt	fél évre	7.— frt
¼ évre	3.— frt	¼ évre	3.50 frt
1 hóra	1.— frt	1 hóra	1.20 frt

Hirdetések díjja:
8 hasábos petitsor egyszeri hirdetésnél 6 kr., minden következőnél 4 kr.
Bélyegdíj külön 30 kr.
Nyilttér sora 15 krajczár.

Wekerle expozéja.

Arad, okt. 18.

Az 1890. évi költségvetési előirányzat bevételi, valamint kiadási rovatára kolosszális számszerkezeténél még fényesebb, szép jövőt, sőt teljes biztonságot keltőbb az a közgazdasági programm, melyet pénzügyi politikájával szoros összeköttetésben, sőt annak integráló alkatrésze gyanánt nyujtott Wekerle Sándor örvendve figyelő hallgatóságának.

Oly könnyű lett volna a miniszternek, és senki sem vehette volna tőle zokon, ha támaszkodva az 1888-iki zárszámadásokra, melyeknek eredményei a bevételi rovatra vonatkozólag az akkori költségvetési előirányzatot milliókkal meghaladták, — csekély hiány helyett egy impozáns fölösleget állitott volna be az 1890-iki előirányzatba. Nem tette, mindenekelőtt az idei gyönge aratásra való tekintettel, melynek rontó hatását csak kis részben enyhitik a javult gabonaárak Wekerle azt akarja, hogy az ő előirányzata reális, minden izében föltétlenül reális legyen; ha az 1890. évi eredmények meglepetéseket szülnek, ugy kellemes, örvendetes meglepetések legyenek azok. A kulturális, val mint gazdasági s különösen ipari téren szándékolt folytonos továbbfejlesztésnek általa kifejtett közgazdasági programmja folyton alkalmat ad a kormánynak, hogy az esetleges fölösleget ne kelljen haszontalanul hevertetni, hanem azonnal gyümölcsöztetni lehessen. A Vaskapu szabályozás, igazságszolgáltatásunk és közigazgatásunk intenziv reformjának megkezdése még az 1890-i költségvetési évfolyamán fogják igénybe venni az állampénztárakat. Wekerle ezen szükségletek fedezésére nem kér külön hitelt, hanem csak felhatalmazást, hogy azokat a meglevő állampénztári készletből fedezhesse. E részlet hál' Istennek igen egészséges állapotban van, még a legközelebb esedékes szelvények beváltása után is harmincz millióra rug, tehát nem nehéz fel tenni róla, hogy esetleg kifizeti a 3—4 millió reformköltségeket; de bizonynyal még kellemesebb lesz a pénzügyminiszternek s az országnak, ha ezt a 3—4 milliót fedezni lehet ama feleslegből, melyet a bevételek 1890-ben a pénzügyminiszter által előirányzott összegen felül fogtak nyujtani.

Felette fontos és lényeges az a mozzanat, melyet Wekerle is ugy emelt ki, mint pénzügyi programmjának jellemzőjét, t. i. az a mozzanat, hogy a reformkiadások már magukban rejtik fedezetüket, a mennyiben megtermékenyitik az egész államtalajt, azt gazdagabbá, jövedelmezőbbé teszik. Az exakt közigazgatás, a gyors és jó igazságszolgáltatás, az emelkedett erkölcsi öntudat, a magasabb általános tudás, az élénk forgalom, a védett és istápolt ipar, ezek együtt dusan kamatozó investitiókat képeznek s minél többet adunk ki rájuk, annál többet jövedelmeznek.

Ovatosság a kiadásokban még mindig kötelességünk és Wekerle ismételten és a legsürgetőbben figyelmeztetett expozéjában annak szakadatlan szem előtt-tartására, különösen a képviselő uraknak fog kelleni lemondaniok arról, hogy lokális hazafiságuk oltárai számára különleges követelményekkel rontják meg a költségvetés mérlegét. De a koplalási rendszernek, melyet kényszerüségből, mint valami gyógymódot á la Lindewiese, kellett az utoisó évek alatt követnünk, immár vége van, reméljük: örökre!

Nincs többé szükségünk arra, hogy ama segélyezések körül, melyeket az állam egyes vallásfelekezeteknek engedélyez, néhány ezer forint miatt alkudozzunk.

Az iskolákra nagyobb összeget fordithatunk s még feltehetjük magunkban, hogy ez összegeket évről-évre emeljük.

Kereskedelemügyi miniszterirmunkba Baross-sal uj szellem, és mily jó! vonult be s e szellemre ndm raknak békókat és földmüvelésügyünkre Szapáry Gyula kinevezésével uj korszak, a nagy alkotások, gyümölcsöző, teremtő tettek korszaka kezdődött.

Valami pogányul sok pénzünk nincs és tovább is óvatosaknak s takarékosaknak kell lennünk; de mindenre, a mi illik és hasznos, a bölcs, lassu de, folytonos előrehaladás politikájának megfelel, megvan a szükséges pénzünk s lesz ezután is, ha a sors megkimél bennünket háborutól s egyéb katasztrófától.

Ez Wekerle pénzügyi politikája, a Tisza-kabinet nagy, általános állampolitikájának keretében.

Magyar miniszterek Bécsben. Az osztrák fővárosból jelentik október 17-ikéről: Tisza miniszterelnök ma délelőtt 9 órakor O Felsége által egy órai kihallgatáson fogadtatott. — 11 órától 1-ig a külügyi hivatalban Kálnoky gróf elnöklete alatt közös miniszteri értekezlet volt, melyen részt vettek: Bauer báró és Kállay közös miniszterek, Tisza, Szapáry gróf és Szilágyi magyar miniszterek, Taaffe gróf, Falkenhayn gróf és Schönborngráf osztrák miniszterek. Délután 3 órakor Szapáry gróf földmivelésügyi minisztert és 4 órakor Szilágyi igazságügyminisztert fogadta O Felsége külön kihallgatásban. — Fél 7 órára Kálnoky gróf külügyminiszternél, mint vendégek hivatalosak voltak az ebédhez: Lahovary, román külügyminiszter, valamennyi fentnevezett miniszter, Orczy báró és Bacquehem marquis miniszterek és Szögyény osztályfőnök. A ministertanácskozások holnap folytattatnak. A magyar távirati iroda jelentése szerint a közös miniszteri értekezlet tárgyát sürgős folyó tárczaügyek képezték. A Kálnoky Gusztáv gr. külügyminiszterelnöklete alatt tartott ministertanácskozások többek között a Romániával kötendő kereskedelmi szerződésre vonatkozó esetleges tanácskozásokkal is foglalkoznak, mivel, ugy látszik, Lahovary minisz. ter hivatva van a tárgyalás ügyében ujra kezdeményezőleg föllépni. A közös tanácskozásoknak hasonlóképpen a Dunagőzhajózási társulat kérdése is tárgyát képezte

---

Bécsi lapok a pénzügyminister expozéjáról. A Wekerle expozéjára vonatkozólag a „Neue Freie Presse" czikkéből a következőket idézzük: „Nincs uj adósság, nincs uj adó, nincs deficzit! Ez ama beszéd rövid tartalma, melylyel Wekerle pénzügyminiszter költségvetését előterjeszté s elképzelhető, hogy a képviselőház a ejelentést milyen tetszéssel fogadta. A dualizmus életbe léptetése óta még nem volt esztendő, hogy Magyarorszag államháztartását kölcsön nélkül fedezhette volna és önállóságának rövid tartama alatt két oly komoly pénzügyi válságot kellett lekűzdenie, a melyek a legsulyosb aggodalmakat kelték a magyar államháztartás jövendője iránt, mig most dr. Wekerle azt jelentheté ki, hogy a bevételek majdnem teljesen fedezik a kiadásokat." Az uj „Presse" ezután elmondja, hogy Magyarország az eredményt első sorban lakossága áldozatkészségének köszönheti s elősorolja a bevételeknek a legutóbbi évtized alatt történt emelését. A mi a deficzit elmellőzését illeti, a magyar költségvetésnek — ugymond a „N. Fr. Pr." — még ki kell állania a próbát, de az egész hang, mely Wekerle ur pénzügyi expozéján átvonul, arra alkalmas, hogy egy kissé megrenditse a bizalmatlanságot, melylyel a mult tapasztalatokra gondolva, a magyar pénzügyminiszterek biztositásait fogadni szokás. Wekerle ur az egyedül helyes mértéket alkalmazza saját budgetjére: semmi uj adósságot! — A „N. Fr. Pr." végül óhaját jelenti ki hogy a pénzügyminiszter várakozásai teljesedjenek s hogy jöjjön el a nap, melyen köthető lesz a kölcsön, melyet egyedül fogadnának Ausztria-Magyarországban lelkesedéssel, a valuta rendezésére szolgáló kölcsön.

A „Fremdenblatt" ismertetve a költségvetést és a pénzügyminiszter expozéjának páratlanul kedvező fogadtatását, a következőket irja: Az évek hosszu sora után, melyek telve voltak nagy pénzügyi gondokkal és küzdelmekkel Magyarország és országgyűlése teljesedve látja legsóvárgóbb reményeit és az államháztartásnak kedvező képét szemlélheti majdnem teljes helyreállításával az egyensulynak kiadásai és bevételei között. Az a programm, melyet Tisza Kálmán, mint ideiglenes pénzügyminiszter készitett, teljes megvalósulásához közel áll és a miniszterelnök igérete, melyet a kabinet nevében tett, beváltottnak mondható. E két férfiu nevéhez fog majd, ha teljesen váratlan zavaró események be nem következnek, a magyar pénzügyek konszolidálása és Magyarországnak Ausztriával egyenértékü hitelképességének helyreállitása, fűződni.

A „Presse" azt irja, hogy Tiszát büszke elégtétel töltheté el a budget előterjesztésénél, melyet a képviselőház zajos éljenzéssel és lelkesedéssel fogadott. A Tisza-kabinet az ülésszakot elvitázhatatlan sikerrel kezdte meg. Hogy a pénzügyi téren minő nagy az haladás, kitünik, hogy 1888-ban 13 millió, 1889-ben 7 millió és 1890-ben csak 400,000 frttal irányoztatik elő a deficzit Ausztria lakossága kivétel nélkül osztja a megelégedés érzetét, melyet Magyarországon a pénzügyi helyzet okozhat. Csak azt kivánjuk, hogy a Tisza-miniszterium pénzügyi politikájának eredménye tartós is legyen.

A horváth kiegyezés. Zágrábból jelentik 17-iki kelettel. A tartománygyűlés mai ülésében befejezték az általános vitát a pénzügyi kiegyezésről szóló törvényjavaslat fölött. Miskatovics előadó, zárbeszédében összegezi az ellenzék által a regnikolaris bizottság munkája ellen felhozott összes érveket s sorra megczáfolja azokat. A javaslatot elfogadásra ajánlja. Számos kormánypárti képviselő inditványára elhatározták a névszerinti szavazást, melynek eredménye az, hogy a Magyarországgal kötött pénzügyi kiegyezésről szóló törvényjavaslatot 69 szavazattal 4 ellenében, a részletes tárgyalás alapjául elfogadták. A Starcsevics pártiak a szavazás előtt elhagyták a termet. A szavazás után nyomban megkezdték a javaslat részletes tárgyalását, melyet hamarosan be is fejeztek. Holnap lesz a javaslat harmadszori felolvasása.

Személyforgalom a m. kir. államvasutakon. A Budapesten 1890-re a kereskedelemügyi miniszter 500 darab személykocsi, beszerzésére I. részletként 350,000 frtot irányzott elő. A m. kir. államvasutak személykocsi állaga jelenleg 1297 kocsiból áll. Ezen mennyiség azonban, tekintettel a vonalak szétágazása s a számos szárny- s mellékvonal következtében fenforgó viszonyokra, melyek a kocsi fordulokat vagy igen hosszura nyujtják, vagy pedig bizonyos zamu kocsit lekötve tartanak, már az utolsó két évben alig bizonyult elégségesnek, ugy, hogy oly időszakokban, melyekben a személyforgalom élénkebb volt, máris nagyobb nehézségekkel kellett küzdeni. A keleti vasutak megnyitása és egyéb csatlakozások szintén emelik a kocsi szükségletet. A m. kir. államvasutaknak első sorban számolniok kell a forgalom könnyitését czélzó intézkedésekkel s az egyes vidékeknek ily irányu igényeivel, minélfogva a személyszállitó vonatok szaporitása, közvetlen kocsik járatása különféle irányokban, a szárny és mellékvonalaknak menetrendi csatlakozása a fővonalak vonataival, e mellett pedig a helyi közlekedési igényeknek lehető kielégitése mind oly tényezők, melyek a magyar kir. államvasutak személykocsi állagának szaporitását már eddig is szükségessé tették. A személykocsik elégtelensége, azok minél erősebb, a fentartás érdekeben gyakran hátrányos kihasználására is vezet; ugy ezen, mint a már jelzett viszonyok, nemcsak magát a személyforgalom gyors és biztos lebo-

---

Az „ARADI KÖZLÖNY" tárczája.

(Október 19.)

A házi zenéről.

Napjainkban, midőn a zongora majd minden müvelettebb családfő szobájában ép ugy megvan, mint a szőnyeg és a kerevet, s midőn az alig fölcseperedett kis leányka egyik főfeladatává teszik, hogy az öt hangot alig elérő picai kezével a c-dur skálát és a Bertini féle gyakorlatokat mentül többször nyagassa; nem czéltalan azzal a kérdéssel foglalkozni, hogy voltakép a családi körben milyen házi zenére kell törekedni.

Sok, ugy szólván minden a zongoramestertől függ. Ő az első és főkötelessége, hogy a gyermekben a zene iránti ép érzéket és jó izlést fölkeltse, a zene alap-elemeibe bevezesse s belőle a régi klasszikus zeneköltők könnyebb müveinek tanulmányozásával élvezhető zongorajátszót neveljen.

Sok családnál azonban magok a szülők rontják el a zenei nevelést, midőn minden áron a fölszines zenei termékek mielőbbi betanitását követelik. A mi leányunk — szokták mondani — ugy sem lesz müvésznő, minek hát neki Beethoven vagy Mozárt. Játszon hát indulókat, polkákat és keringőket. Jól van. Mi sem követeljük, hogy tanulják be a legnagyobb mesterek legmesteribb müveit. Ezek nem nekik valók. Hanem a könnyűd formákban is mesterek müvein képezzék izlésüket s ehhez idő s alapos tanulás kell.

Egy-egy müvelt család házi életében a jó zene ép oly kellék, mint a szellemes társalgás. Valamint a beszélgetés tárgyait, bizonyára azt is eljátszandó zongora-darabokat is helyesen kell megválasztani. Nem a szövevényes, nehéz müvek, hanem a könnyed játszi zeneirány dominálhat a szalonban, melynek társasága ugy sem zenebirálokból áll. De ennek a zeneiránynak is meg van a maga klasszikus gazdag virágja, melyből sok szépet lehet összevalogatni. A tánczene kétségkivül nagy helyet foglalhat el a házi zenében, de e miatt korán sem kell a nagy zeneköltőkkel szakitani. Hisz a régi klasszikusok is, kivált az ugynevezett trio részben mind alkalmazták a tánczenét s helyet szoritottak neki a szigoru szabályok ala eső klasszikai zeneformák között is. Bach S bestyén tánczenéjében igazi népélet tükröződik vissza mintaszerű zenei formában. Az ő sarabandjai, gignejei, gavottjai mind mestermüvel a tánczenének. Hasonlókép Haydn, Mozart és Beethoven a mennettet teremtették meg s valódi müvészi alakot adtak neki. Haydn menuettjei életkedvtől és játszi vidámságtól duzzadnak; Mozart már valamivel komolyabban fogta fel a menuette jelentőségét s annak régi, őseredeti jellemét tartja meg; az ő menuettjei bensőséget s vidám életnézetet árulnak el. Beethoven menuettjeiben e két mester felfogása van egyesitve. Az ő tánczműveiket a szalonban is minden vendég örömest fogja hallgatni.

Schubert bécsi keringői, ländlerjei a nép egészséges, vidám mulatságainak szintén hü tükrei. A tánczenében különben kitünő mesterek: Strausz János, Lanner, Labitzky, Waldteufel és mások, kiknek müveit szintén hely illeti meg a házi zenében. Chopin keringői és mazurkái, bár inkább virtuoz kezeknek vannak szánva, mégis a szalonba való darabok s bájos, melancholikus dallamukkal mindig örömest hallgatott darabok. Az igaz, hogy csak valódi, hivatott müvész tudja igazán érvényre juttatni e müvek szépségeit; de buzgó mükedvelő is hatást arathat velök.

A romantikus zeneirány egyik hatalmas oszlopa s uttörője. Weber Károly Mária „Tánczra hivás" czimü általánosan ismert müve a melegen érző kebel nyilatkozata keringő alakban. Általában e mű sok tartalommal bir és nagyon jellemző.

Az elősorolt zeneköltők müvei mind a házi zene keretébe tartoznak s az ily értelemben vett tánczene diszére válik minden előkelő szalonnak. Ezeket kell játszani a magántársaságban is, nem a gomba módon termő dilettáns munkákat, rosszul kidolgozott uj keringőket, léha polkákat, melyekkel minden komoly czél nélkül árasztják el a zongorázó világot.

Van még egy veszedelmes fajtája a zongora-darabocknak, melyekkel majd minden házban találkozunk. Ezek az ugynevezett szalon-darabok. Némelyik közülök, sokáig grasszált mint például a „Szűz imája" vagy a „Kolozstor harangja." Ezek a mellett, hogy nem is könnyű stilben tartvák, még tartalomhiányban, gondolatszegénységben is szenvednek. Mily kár az ilyenek betanulására időt vesztegetni, holott ott kinálkoznak a szalon-zene maradandó zenetermékei, például a Schuman „Zeneképei", a „Gyermek-jelenetek", „Kreisleriana" vagy Rubinstein „Lengyeltánczai" s egyébb müvei. S ott van Mendelssohn örökké szép „Lieder ohne Worte" czimü dalkötete és Schubert annyi szebbnél szebb szalondarabja. Ezeknek kellene ama közönséges férczművek helyét elfoglalni a polgári szalonokban is.

A szalonoknak kitünőbb s alaposabb képzettségü zenészői természetesen nem fogják elhanyagolni a klasszikus zenét sem. Ezek tudják, érzik, hogy mily idilli szépek Mozart müvei s mennyire magasztosak a Beethoven szonatái.

A nemesebb zene izlése fejlesztésére szolgálnak a kettősök, hármasok és négyesek müvelése is otthon. S ha van alkalom és eszköz egy zongora-négyest vagy hármast, egy hegedü-kettőst a szalonban előadni, ugy az mindenesetre nagy nyereség a házi zenének. De csak akkor fogjanak hozzá, ha alaposan betanulták.

Az ének szintén kellemes alkatrésze a házi zenének. Az emberi hang a legnemesebb hangszer az összes hangszerek között s az emberi sziv számtalan érzéseinek legalkalmasabb tolmácsolója. Házi körben nem is szükséges nehéz áriákhoz fordulni, mikor népdalaink is annyira a szivhez szólnak. Annyi tartalom rejlik némelyik egyszerü népbalban, hogy ugy szólván, egy darab életet tár föl előttünk. A Schumann, Schubert, Mendelssohn, Franz Róbert és Löwe müdalai szintén arra termettek, hogy ne csak a hangverseny emelvényén lehessen velök tapsot aratni.

Nagy lendületet adhat a házi zenének a vokálzene is, a hol ennek müvelése lehetséges. Férfi négyesek vagy vegyes karra irt müvek remek példányai állnak rendelkezésére a zenét kedvelő közönségnek s a hol egy kis dalkört összetudnak hozni a családnál, nagyban nyer vele a házi zene programmja.

Nem a túlságosan nehézre, nem is az üres csillogásra kell törekedni a házi zenénél, hanem arra, hogy minden szalon zenéje szintén a müveltség és jó izlés fejlesztője, terjesztője legyen.

Köszeghy Géza.

Bismarck Friedrichsruheban.

Egy anonimus, a ki ugy látszik, Bismarck benső baráti köréhez tartozik, a „Grenzbote"-ban leirja Friedrichsruhet és azt az egyszerü életmódot, melyet Bismarck ott, távol a nagy világ zajától és a politikától, folytat.

Friedrichsruhe, noha a gyorsvonattal alig egy órányira van Hamburgtól, mégis mintegy teremtve látszik lenni oly ember számára, a ki szereti a magányt és a ki sürü erdő közepette akar élni. A Sachsenwald nevü erdő minden oldalról környékezi a oly sürü, hogy az azt hasitó vonat zaja alig riasztja fel a lépten-nyomon található özöket, a melyek sokszor egészen a vasutvonal széléig merészkednek közeledni. A waggonból az utas csupán vastag fatörzsöket és helylyel-közel a nád közül előcsillamló patak vizét látja.

Ez a patak az Au, a mely egy gőzfavágót is hajt, mely a kancellár tulajdona. Európa ügyein kivül ennek a gőzfavágónak az ügyeit is nagyon szivén hordja Bismarck. Bismarckné egy parlamenti fogadtatás alkalmával azt mondta egy képviselőnek: „Egy favágó iránt a férjem sokkal jobban érdeklődik, mint az önök egész politikája iránt."

A Friedrichsruhe (Frigyes nyugvóhelye) név eredetileg egy vadászkastélyé volt, melyet Lippe-Sternberg-Schwabenberg Frigyes Károly Agost 1763-ban épittetett s ez a név ettől a kastélytól származott át a vaskancellár mostani lakására, melyet egy Frascati nevü nyugalmazott komornyik keresztelt igy el. Mikor Vilmos király luxemburgi herczeg minőségében első miniszterének ajándékozta azt az uradalmat a melyen Frascati lakott akkor, Bismarck ezt a svájczi stilben épült kisszerü kastélyt kedvenez tartózkodási helyéül választotta, nagy boszusságára a hamburgiaknak, kik azelőtt a kastélyt környező erdőben adtak kedveseiknek szerelmi légyottokat.

A ház jelenlegi alakjában, toldalék épületeivel, melyek kocsiszinnek és istállónak szolgálnak, a vasuttól jobbra esik és folytatasat egy kis park képezi. A vasut felőli oldalon, továbbá az országut felől nyers téglából készült fallal van környezve, mig a harmadik oldalt az Au, a negyediket pedig sürü sövénykerités veszi körül.

Bismarcknak nincs szomszédja. Bismarck ennek nagyon örül, noha volt olyan idő is, a mikor boldog volt, ha Lassalle-lal találkozhatott, a kit, igen kellemes „falusi szomszédnak" mondott, ámbár szocziálista és szonfelül még zsidó is volt. De Németországnak abban a partikularista és poroszellenes korszakában a kancellár nem volt nagyon nehézkes embereinek megválasztásában és legfeljebb arra nézett, hogy unionisták és osztrákgyülölők legyenek.

Bismarck tehát egészen egyedül van friedrichsruhei birtokán. A koresma is meglehetősen távol esik az ő birtokától. A falu néhány háza puskalövésnyire van a kastélytól. Nincsenek itt se mezőgazdák, se parasztok. A falu kevés lakosa csupa apró alkalmazottakból: erdőőrökből, vasuti őrökből, a gőzfavágó munkásaiból és ezek családaikból; egy kovácsból, egy sza-

nyolitását bánitják, hanem a kocsifentartási s műhelyi költségeket is szaporitják, a mennyiben a kocsifentartási s javitási munkáknak tervszerü akadálytalan keresztülvi telét, a mi a kocsik állandó jó karban tartásához okvetlenül szükséges, megnehezitik s időszakonként lehetetlenné teszi. A magy. kir. államvasutak forgalmi, kereskedelmi s gazdasági viszonyaira egyaránt nehezedő ezen helyzeten javitandó és a személyforgalomnak várható nagyobbodását is számba véve, a személykocsi állagnak 500 kocsival való szaporitását vette kilátásba. Az ezen kocsik beszerzésével járó költségek — egy kocsit 9000 frt beszerzési árral számitva — 4 500 000 frtot fognak kitenni.

Strossmayer ügye. Székről irják: Alaptalan az a jelentés, hogy Strossmayer sokat emlegetett ügyében kihallgatást kért volna O Felsége nél. Strossmayer püspök, ki már hetek előtt tudta, hogy valami készül ellene, egy hivatalnoka előtt, midőn az ellene tett intézkedésről értesült, oda nyilatkozott, hogy egyáltalában nem szándékozik lépéseket tenni a djakovári erdőségek szekvesztrálása ellen, és pedig főleg azért, mert a püspöki erdőségek ma egyáltalán nem hajtanak jövedelmet. Huszonhétezer hold erdőségből ma alig van száz holdnyi s ennek jövedelme a házi szükségletet is alig fedezi. Egy magasabb püspöki hivatalnok előtt Strossmayer igy nyilatkozott: »Nem én, hanem a horvát nép élvezte az erdőkből folyó hasznot!« — Egy távirat szerint azonban a püspök, ugylátszik, már más nézeten van, mert ügyvédet hivatott magához, kivel az esetleges fellebbezés ügyében tanácskozott. Széken elterjedt hirek szerint a püspöki erdőségek zárgondnokává Schmiedinger megyei főerdészt fogják kinevezni.

Közigazgatási bizottsági ülések.

Aradmegye és Arad város közigazgatási bizottsági tegnap tartották meg október havi rendes üléseiket és pedig a megyénél délelőtt 9, a városnál délután 4 órakor.

Az ülésekről a következő tudósitásokat adjuk:

I.

A megyénél.

Fábián László főispán elnöklete alatt jelen voltak: Ormos Péter alispán, Szathmáry Gyula főjegyző, Vannay János árvaszéki elnök Varjassy Arpád kir. tanfelügyelő, Jonescu Lázár tiszti főügyész, Drahotuszky Rezső kir. pénzügyi igazg., Issekutz Károly dr. főorvos, Stipl Károly dr. ügyész, Barkassy Kálmán közgazdasági előadó, Bánhidy Albert br., Vásárhelyi Béla, Vásárhelyi László, Takácsy Sándor, Nachtnébel Odön, Dániel Gergely, Bohus István bizottsági tagok.

Fábián László főispán az ülést megnyitván, — olvastattak a szakelőadói jelentések.

Az alispáni jelentésből kiemeljük a következőket: a személybiztonság a megye területén 2, a vagyonbiztonság 6 esetben zavartatott, és pedig Csermőn, Kiszindián, Monyászán, Kertesen, Csintyén és Elek községekben. Lopás 20 esetben fordult elő. Tüz 52 esetben volt a megyében. A tüz által okozott kár 29,285 frt; ebből biztositva volt 29,131 forint értékü ingóság.

Az árvaszéki elnök jelenti hogy a mult havi gyámpénztári bevétel volt 696,174 frt, kiadás 32049 frt. A pénztár megvizsgáltatván, rendben találtatott. Befolyt az árvaszékhez szeptember havában 2195 ügyirat; ebből elintéztetett 1561, hátralékban maradt 634 ügydarab.

A kir. pénzügyi igazgató jelenti, hogy a mult szeptember hóban a megye területén befolyt egyenes adóban 174,868 frt; hadmentességi dijban 7288 frt. Az eredmény a mult év hason havához képezte az egyenes adóknál 15,547 frttal, a hadmentességi dijnál 5662 frttal kezdetben lenebb. Ennek oka a gazdasági állapotok hanyatlása, az idei rossz termés és a filloxera által okozottkárokban rejlik.

A kir. főmérnök jelenti, hogy a kavics-szállitás rendben van és az utak állapota kielégitő, a mütárgyak helyreállitása folyamatban van.

A főorvos jelenti, hogy a megye területén előfordult betegségek és halálozások aránya általában kedvezőbb a mult havinál és a meghaltak száma 114-el kevesebb. A fertőző kórok szórványosan fordultak elő 6 községben. Gurbán az uralgó járvány megszünt. Az állategészségügy a felmerült száj és körömfájás miatt kedvezőtlen.

A kir. tanfelügyelő jelenti, hogy Riás György gör. kel. tanitó 120 frttal nyugdijaztatott. Bokszegen uj tanterem épült a magyar telepen. Az iskola protestáns felekezetü és jó részt a „Kölcsey Egyesület" áldozatkészségéből létesült.

A kir. ügyész jelenti, hogy a mult hó folyamán letartóztatva volt 129 férfi, 10 nő; ebből el lett itélve 40, fellebbezés alatt áll 10. vizsgálati fogságban van 35, munkával foglalkoznak 66-an. A rabok által végzett munka után befolyt 18 frt 42 kr.

Ezen jelentések tudomásul vétettek s azután a folyó ügyek kerültek tárgyalás alá.

A szárezéri árvizvédtestitő és belviz levezető társulat által Kisiratos község területén a kisajátitást a belügyminisztérium megengedte s annak eszközlését november 14-én folyamatba venni elrendelte. Erre nézve egy bizottság alakult, mely Kállay Zoltán miniszteri biztos jelenlétében fog eljárni. E bizottságba beválasztattak: Vásárhelyi Béla elnök, Dániel Gergely, Pálffy József tágok és Páris Gábor jegyző.

Főjegyző jelenti, hogy Seidner Berzován egy lóvonatu vasutat létesit, melynek bejárását kéri a bizottságtól. A bizottság Vásárhelyi Bélát, Csukay Sándort és Szathmáry főjegyzőt bizta meg.

Paradeyser Lajos főszolgabiró 26 napi szabadságot kért. Megadatott.

Péczkán a filloxera felépült és a miniszterium elrendelte a szokásos zárlatot.

Varjassy Arpád kir. tanfelügyelő jelentette, hogy Borosjenőn egy uj iskolaszék alakult, de mivel a régi iskolaszék mandatuma még csak jövő évi máj. 13-án jár le, ez a teendők gyakorlásában nem zavarható, s ennél fogva az ujonnan alakult iskolaszek működése hatályon kivül helyeztetett.

A pénzügyi igazgató panaszt emelt Drautz, Székudvar, Öttlaka községek ellen a be nem folyt adóhátralékok miatt és javasolta, hogy a törvény illető szakaszainak alkalmazásával a nevezett községek előljáróságai tétessenek felelőssekké. Ormós Péter alispán, tekintettel arra, hogy még gabonanemüeket elárusitani nem volt idejük a kellemetlen időjárás miatt a befizetésre haladékot adatni inditványoz. A bizottság a nevezett községeknek 15 napi határidőt engedett.

Ezután Vásárhelyi László interpellálta az alispánt, hogy van-e tudomása arról, miszerint az Uj-Arad és Zsigmondháza között levő hid szétszedetvén a régi hid alatt az ut olyan rosz, hogy a közlekedés rajta majdnem lehetetlen. Alispán utal arra, hogy erről hozzá hivatalos jelentés még nem érkezett és az államépitészeti hivatalnak tulajdonitotta az ezen ügy körüli mulasztást. — A hivatal részéről viszont kijelentetett, hogy történt már intézkedés, a mennyiben több szekér kavics és deszka rakatott a süppedékes helyekre, de a nagyobb mérvü ujitások a kincstári jószágigazgatóság hatásköréhez tartoznak, mire nézve Nachtnébel Ödön az alispánt kéri fel, hogy a bizottság határozatából kifolyólag tegyen lépéseket a kincstári igazgatóságnál.

Több tárgy nem lévén az ülés fél 12 órakor véget ért.

II.

A városnál.

Fábián László főispán elnöklete alatt jelen voltak: Salacz Gyula polgármester, Institórisz Kálmán főjegyző, Varjassy Arpád, kir. tanfelügyelő Perger János főügyész, Pozsgay Lajos főorvos, Pálffy József kir. főmérnök, Urbányi Béla árvaszéki elnök, Drahotuszky Rezső pénzügyigazgató helyettes, Schuszter Illés dr., Szalay Antal, Bing Vilmos, Marschall Lajos dr., Tarjányi Vilmos, Péterffy Antal, Schöpkesz Ede dr., Müllek Lajos dr. bizottsági tagok.

Elnök rövid üdvözlő beszéde után első volt a polgármesteri jelentés, mely tudomásul vétetett.

Következett Urbányi Béla árvaszéki elnök negyedéves jelentése a III. negyedről, mely szerint a mult negyedről maradt 28 elintézetlen ügydarab, ehhez jött a III. negyedben 972 drb. Összesen 1000. Ebből elintéztetett 960, elintézés alatt áll 40 darab. Gyámság alatt van 2904, gondnokság alatt 41 egyén. Vagyontalan árva 1382. A pénztár állása a negyed év végén 85,053 frt 07 kr.

Drahotuszky pénzügyigazgatósági helyettes jelenti, hogy a lefolyt hónapban egyenes adóból befolyt 16,555, hadmentességi dijból 138 frt. Az egyenes adóknál 224 forinttal, a hadmentességi dijnál 27 frttal több a bevétel, mint a mult hó megfelelő szalában.

Pozsgay Lajos dr, városi főorvos jelentését lapunk Hirek rovatában közöljük.

Ezután Varjassy Arpád kir. tanfelügyelő terjesztett elő egy jelentést a helyi polgári leányiskolára vonatkozólag, melyben előadja, hogy a polgári leányiskola 2 osztálya több mint 25—25 növendékkel népesebb a törvény által előirt 50 tanulónál és kéri a törvényhatósági bizottságot, hogy II. fokulag helyben hagyva jelentését, terjesszék fel a közoktatásügyi miniszteriumhoz 2 segéd-tanár adása végett. Salacz Gyula polgármester örvend ugyan a növendékek nagyszámu szaporodásának, — de elhalasztani javasolja a jelentést mostanról, mert attól tart, hogy netán a miniszterium adni fog két segéd-tanárt és igy be fogja vonni a jelenlegi állami segélyt. Institórisz Kálmán abban a nézetben van, hogy a bizottság azzal a véleményes jelentéssel terjessze fel a miniszteriumhoz a jelentést, hogy ugy a jelenleg folyamatban levő állami segélyt, mint a 2 segéd tanárt, ha nem is ez iskolai év folyamára, de a jövő évre annyival is inkább kérjék, hogy a rendes forumokat megtartva, az amugy is csak a jövő tanévre nyerendő segédtanárok működése megkezdhető lehessen; most nem lehet a helyiségek miatt. Ez határozattá emelkedett. Ezzel az ülés délután 5 órakor véget ért.

KÜLFÖLD.

Crispi beszéde, mint Rómából irják, egész Olaszországban a legélénkebb visszhangot keltette. Csakhogy a beszédet nem oly kedvezően itélik meg, mint várni lehetett. Az északolaszországi lapok nagyobb része ugy találja, hogy a beszéd nagyon bombasztos s oly erős önérzetet árul el, mely éppen nem igazolt. A „Corriere della Sera" rosszalja Crispi éles kifakadását a Vatikán ellen, a «Popolo Romano", a „Fanfulla", a „Perseveranza" s más mérsékelt szabadelvü lapok Crispi nemzetiségi eszméjét ábrándnak nyilvánitják, mely egy államférfiura veszélyessé válhatik. A radikálisok ugy találják, hogy Crispi javithatlan optimista, kinek a tények nyakára fognak nőni. Az ellenök emelt vádakra a radikálisok nem reflektálnak. Ellenben a haladó párti lapok dicsérik a beszéd szabadelvü szellemét s csak azt találják, hogy Crispi jó föltevései és politikája közt nincs meg a kellő összhang. Ellenben föltétlenül tetszik a beszéd Umberto királynak, ki a legmelegebben fejezte ki eli merését a miniszterelnöknek. Olaszországban azt tartják, hogy a Crispi által követett külpolitika változatlan fenntartása minden eshetőségre biztositva van. Mert, ha Crispi meg is buknék, megmarad a király, ki a mostani külpolitika rendületlen támasza.

A román külügyminiszter Bécsben. Lahovary, Románia külügyminisztere, mint jelentettük, Kálnoky külügyminiszterrel hosszabb ideig értekezett Bécsben. Bukarestben a jelenlegi kormány ellenfelei között az a hir van elterjedve, hogy Lahováry lényeges engedményeket szándékozik tenni a vámkérdésben, hogy megnyerje az osztrák-magyar külügyminiszterium támogatását. Erre vonatkozólag Bukarestből a „Times"-nek azt irják, hogy ha Lahováry tényleg ily propozicziókat tenne Kálnokynak, ezzel rendkivüli visszatetszést keltene Romániában, hol a védvámos irányzat kerekedett felül s maga Bratiano, ki Ausztria Magyarország jó barátja volt, s ennek daczára meginditotta a vámháborut, kényteleen lenne e konczessziók ellen sikra szállani s igy Ausztria-Magyarországgal ellentétes állást elfoglalni. „Meglehet azonban — igy szól a levéliró — hogy Lahováry csak azért tesz ily konczessziókat, hogy Bratianot Ausztriával és a hármas szövetséggel ellentétes állásba kényszeritse, a mi őt egyuttal a királynál is diszkreditálná"

LEGUJABB POSTA.

— **Ferdinánd fejedelem utja.** Koburg fejedelem — párisi hirek szerint, kijelenti, hogy utazásának semmi politikai czéljas incs. Pár napig a kiállitás megtekintése végett fog itt időzni, aztán Angliába utazik, a honnan visszatér Bulgáriába.

A Corr de l'Est fel van hatalmazva annak kijelentésére, hogy Ferdinánd fejedelem külföldi utazása nincs összeköttésben pénzügyi müvelettel. Bulgária nem kötötte meg a szerződést sem a Länderbankkal, sem a berlini pénzügyi csoporttal a 25 millió frank kölcsönre nézve, mert a tárgyalások meddők maradtak; a bolgár kormány nem akarta aláirni a nagyon nyomasztó föltételeket.

A „Börsen-Courier«párisi jelentése szerint Battenberg Sándor herczeg (Hartenau gróf) Ferdinánd fejedelemmel találkozott. Battenberg Sándor egy szállóban lakott a bolgár fejedelemmel és vele töltötte a szerdai délelőttöt. Battenberg este visszautazott Gráczba.

— **A czár látogatásának eredménye.** A czár berlini látogatása, mint jól értesült angol körökben biztosan állitják, minden politikai következmény nélkül maradt, egyszerüen azért, mert nem volt politikai czélja. A politikai helyzet teljesen változatlan marad és miden erre vonatkozólag keringő hir, hogy megkisértették volna, de nem sikerült az irányváltozás, helytelen.

— **Szerb dolgok.** Bécsben azt hirlik, hogy Szerbia Montenegróval állitólag szövetségre lépett és hogy a szerződést már mindkét részről aláirták. A szerződés tartalmáról a legkalandosabb hireket terjesztik, melyek alig érdemelnek hitelt.

Natáliának Belgrádban tanusitott eljárását londoni hivatalos körökben gyermekesnek és jelentéktelennek tekintik.

A politikai eseményekre való tekintettel az angol kormány sürgeti a portát, hogy a krétai bonyodalmakat lehetőleg gyorsan szüntesse meg.

NAPTÁR

Október 19. Szombat. Röm. kath. naptár. Alk. Péter. — Prot. naptár: Nándor. — Görög orosz naptár (okt. 7.): Szergiusz — Nap kél 6 óra 25 perczkor, nyugszik 5 óra 4 perczkor.

A „Kölcsey Egyesület" könyvtára (Szabadságtér 1 sz.) a közönségnek rendelkezésére áll kedden és szombaton d. u. 3—4 s pénteken 11—12 óra között.

Az

„ARADI KÖZLÖNY"

(Megjelen mindennap.)

Előfizetési feltételei.

Helyben házhoz hordva:

Egy évre	12 frt	— kr
Fél évre	6 „	„
Negyed évre	3 „	— „
Egy hóra	1 „	„

Vidékre szétküldve:

Egy évre	14 frt	—
Fél évre	7 „	— kr
Negyed évre	3 „	50 „
Egy hóra	1 „	— „

Kérjük lapunk azon előfizetőit, kiknek előfizetése szeptember végéig lejárt, hogy előfizetéseiket mielőbb megujitni sziveskedjenek, nehogy a lap szétküldésében fennakadas álljon be.

Az „Aradi Közlöny."
kiadóhivatala.

HIREK.

ARAD ÉS VIDÉKE.

— **Falk Miksa képviselő fogadtatása.** Mint már több izben emlitettük, városunk országgyülési képviselője f. hó 25-dikén a délutáni vonattal érkezik közénk hogy megtartsa beszámoló beszédét. Fogadtatása ügyében tegnap délután tartott értekezletet a szabadelvü párt Bonts Döme elnök lakásán. Az értekezleten jelen voltak: Jánossy Demjén dr, Bing Vilmos, Antalffy Endre, Tenner Pál dr, Böhm Lajos, Weidenfeld István dr., Barkó Ferencz Avarffy Ferencz, Steinhardt Mór dr, ifj. Kristyóry János, Virág Lajos, Rozsnyay Mátyás, Szontagh Gyula, Adler Lipót dr, Dancs Ferencz, Mittler Izidor dr, Hindy Arpád. A jegyzőkönyvet Lamberger Lajos vezette. A megállapodások szerint a képviselő elé Csabára nagyobb számu küldöttség megy ifjabb Kristyóry János elnöklete alatt. — A pályaudvaron Jánossy Demjén dr. mondja az üdvözlő beszédet. A fogadó és rendezőbizottság Adler Lipót dr. elnöklete alatt alakittatott meg, mig a bankettrendező bizottság tagjai: Antalffy Endre, Szontagh Gyula, Halmay Andor és Lamberger Lajos. A beszámoló beszédet, mint rendesen, a „Fehér Kereszt" szálló nagytermében tartja a képviselő, s a beszámoló után a párt nevében Tenner Pál dr intéz beszédet a képviselőhöz. Ugyanaz nap este 8 órakor bankett lesz a „Fehér kereszt"ben, a meiyre meghivatnak a politikai hatóságok főnökei, s a közös hadsereg és honvédség parancsnokai. A bankettre aláirási iveket bocsát ki a rendező bizottság. Másnap f. hó 26-dikán este szinházba megy a képviselő, szinház utánWittmann vendéglőjében lesz vacsora. A képviselő f. hó 27-én délben vagy este utazik el, s ez alkalommal a bucsubeszédet Szontagh Gyula intézi hozzá.

— **A tanitók Csáky miniszternél.** A III. egyetemes tanitógyülés végrehajtó bizottságának augusztus 20-iki naggyülése a többek közt azt a határozatot is hozta, hogy a tanitói nyugdij méltányos revizióját s a tanitói fizetések minimumának hatszáz frtban megállapitása végett egy küldöttséget küld Csáky Albin gróf, közoktatási miniszterhez. A számos, majd ötven tagból álló küldöttség, melyben, mint már emlitettük Aradról Záray Odön, Györgyössy Rudolf és Brusch Alajos vettek részt, — Lakits Vendel elnöksége alatt járt a miniszternél. Lakits előadta, hogy a tanitók nyugdijügye, valamint fizetésének rendezése égető szükség. Kifejezte a tanitók bizalmát Csáky iránt, ki már eddig is nevezetes tanujeleit adta annak, hogy a tanitók sorsát szivén hordja. Csáky Albin gróf nagy előzékenységgel fogadta a tanitók küldöttségét. Megjegyezte, hogy ő nem a frázisok embere s a mi igéretet a képvi. előházban tett, a tanitók nyugdija érdekében, azt be is fogja váltani és pedig épen azon a módon, a mint a tanitók kivánják. A javaslat, melyet még ez ülésszakban benyujtani készül, erősen készül a miniszteriumban. Szivén hordja a tanitói fizetések javitásának ügyét is, s ez érdekből már is rendeletet bocsátott a tanfelügyelőkhöz, hogy a tanitói javadalmazásokat a lehető legszélesebb alapon irják össze s terjesszék fel a miniszteriumhoz Első feladat ugyanis a tényleges helyzet ismerése s a legégetőbb szükség enyhitése. A tanitói fizetések általános emelésének nagy akadályai voltak. Ezek közül kettőt nevezett meg a miniszter: az állam gyarló pénzügyi helyzetét s a felekezeteket. A mi az elsőt illeti, most a midőn a pénzügyi egyensuly helyreállt, hite s meggyőződése szerint a törvényhozás a legelső alkalmat meg fogja ragadni, hogy a tanitók helyzetén segitsen. Igéri, hogy ő más tekintetben is előkésziteni igyekszik a tanitók anyagi helyzetének javitását, hogy utódja — mert az alkotmányosság szabályai szerint szólt, a változás bekövetkezhetik — megtalálja azokat a nyomokat, a melyeken tovább haladhasson A tanitók küldöttsége lelkesen megéljenezte a miniszter nagy reményeket gerjesztő igéreteit.

— **Sulkovski herczegné fellebbezései.** Aradmegye közigazgatási bizottságának gyámügyi fellebbviteli küldöttsége Fábián László főispán elnöklete alatt Szathmáry Gyula főjegyző, Jonescu Lázár tiszti főügyész, Bánhidy Albert báró, Nachtnébel Odön, Dániel Gergely és Simon Jenő tagok részvételével tegnap délelőtt is, délután is ülésezett s tárgyalta Sulkovski herczegnének kilencz rendbeli fellebbezéseit, melyek részint a gondnok, részint az árvaszék, részint oly intézkedések ellen van irányozva, melyek pedig időközben a herczegné előnyére és érdekében lettek elintézve.

— **Kivonat.** Arad szabad királyi város főorvosának 1889. szeptember havi egészségügyi jelentéséből: A hőmérő legmagasb állása C° 25.1 szeptember 2 délután, legalantabb állása C° 3.4 szeptember 17. reggel jegyeztetett. A légsulymérő állása 767.5 mm. legmagasabb és 751·7 mm. legalantabb pont között ingadozott. Az időjárás általában változékony, esős, hüvös, borus és csendes volt. Ett 16 nap; csepegett kétszer. Köd ereszkedett egyszer: deres harmat egyszer. A csapadék magassá a 121 mm. Uralgó szélirány volt a nyugoti. A közegészségi viszonyok kielégitőleg alakultak. A városi halottak száma 9 esettel volt csekélyebb mint augusztusban s a városi ujszülöttek száma a halálozást negyvenegy esettel haladta meg. A hurrutos tüdőbajok voltak gyakoriabbak. Heveny fertőző betegségek egyes vagy szórványos esetekre szoritkoztak. Nevezetesen: a vörheny s a himlő két-két esettel; a vérhas négyszer, a typhus 11 esettel s két halálozással volt bejelentve. Difteritis nem fordult elő Trachomával 2 beteg vétetett orvosiás alá — A váltóláz többször észleltetett. — Kórházakban ápolt betegek: Megyei közkórházban maradt 151, szaporodott 198, összesen ápoltatott 349, Ebből gyógyult 133, javult 39, elhalt 14, maradt 163. Izraelita kórházban maradt 4, szaporodott 8, összesen ápoltatott 12 Ebből

---

hóból, egy molnárból s a koresmárosból és szolgáiból áll. A falu legelőkelőbbje a Sachsenwald főerdésze, a ki egyuttal Friedrichsruhe polgármestere és a kanczellár egy kisebb jószágának tiszttartója is. Bismarck sokszor el-elbeszélget ezzel a főerdészszel, a ki az ő piczi birodalmának miniszterre s a vele való beszélgetés, különösen a parlamenti ülésszakok után, láthatóan jól esik neki. Erdeklődéssel kérdezősködik nala vajjon a marhákat kivezették-e az uj rétekre és megelégedéssel veszi tudomásul, hogy az erdőállomány semmi kivánni valót nem hagy.

A kanczellár benső embere leirja a kastély belsejét is: „A bejáratnál folytonosan egy kellemes modoru, polgari öltözetü egyén áll, a ki a kapus tisztét teljesiti" Ez a kellemes modoru egyén egyike azoknak a rendőrügynököknek, kik Bismarckot mindenüvé el szokták kisérni és kiknek főhadiszállása a közeli koresma.

A lakóház kétemeletes és sárgára van festve. Legrégibb része, az egykori koresma, még most is megtartotta régi beosztását, félhomályos, hosszu folyosóba lépünk, melyről jobbra és balra különböző nagyságu szobak vannak. A nagy szobák egyikében, földszinten, óriási tölgyfas ekrény áll, mely irodai szereket tartalmaz: számtalan csomag különböző nagyságu papirost és boritékot, irónt, tolltartót és tollskatulyat, melyekkel németországi gyárosok ajándékoztak meg a kanczellárt. A készlet alkalmasint nem fog sokáig tartani, mert tudvalevő, hogy Bismarck szeret sokat iratni. Az uj épület egyik szobája irodahelyiségül szolgál. Rottenburg tanácsos, a kanczellári hivatalnak első titkára és egy másik titkár (ki valószinüleg a táviratok dechifrirozásával is meg van bizva) ebben az irodában napjában több óra hosszat vannak elfoglalva. Ebből a szobából egy először át a kanczellár dolgozó szobájába lehet jutni, a mely óriási nagy, kilátása a parkra nyilik. A kanczellár ebből a szobából közvetlenül halószobájába jut. A felső emeleten vannak Bismarckné és leánya, Rantzau grófné termei. Az utóbbi már három gyermeknek anyja.

E czikk szerzője a legutobbi időben elterjedt ellenkező hirekkel szemben, arról biztositja az olvasót, hogy a kanczellár egészségi állapota hasonlithatlanul kedvezőbb, mint ezelőtt három évvel volt. Már most nem kell magától megvonnia bizonyos eledeleket, melyekhez sok ideig nyulnia sem volt szabad, vadászhat kedve szerint, lovagolhat óra hosszat és igen gyakran utána néz, vajjon munkásai rendben végzik-e dolgukat. A kanczellár gyomra ugy működik, mint legénykorában; neuralgikus arczbántalmai nagyon ritkán jötrik és éjjel háboritlanul alszik.

A kanczellár igen korán kel s nyomban a reggeli után dolgozószobajába megy az érkezett ügyeket elintézni, azután nagyobb sétát tesz gyalog vagy lóháton; a séta sohasem kevesebb ötezer lépésnél. „Ez a pensumom", szokta mondani. A második reggelit családja körében tölti el; ennél a reggelinél jelen vannak továbbá Rottenburg, titkárja s az esetleges vendégek: egy miniszter, egy tanácsos, egy német vagy idegen nagykövet stb. Szieszta közben Bismarck elolvassa a táviratokat és a leveleket, melyeket a futár a délelőtt folyamában hozott. Aztán megint visszavonul dolgozószobájába. Ebéd előtt megint nagyobb sétát tesz vendégeinek egyikével vagy egészen egyedül. A vacsorát esti 7 órakor szolgálják fel s a kanczellár aztán visszavonul pipázó szobájába. Bismarck lenül egy kis pamlagra és leveszi a falról az azon függő három hosszuszáru porczellán pipa egyikét, megtölti az előtte álló asztalon levő dohányból és ragyujt. Majdnem semmi részt sem vesz a beszélgetésben, melyet körülötte folytatnak és mely rendesen rendkivül halkan folyik Egy óra mulva visszavonul háló szobájába.

Mialatt a pipázó szobában körülötte beszélgetnek s a kanczellár mély gondolatokba merülve hallgat, senki sem tudja, vajjon gőztavágója vagy egy főfontosságu európai ügy van-e eszében.

gyógyult 7, elhalt 2, maradt 3. Összesen maradt 155. szaporodott 206, összesen ápoltatott 361. Ebből gyógyult 140, javult 39, elhalt 16. maradt 166 beteg. — A különböző városrészekben s a kórházakban elhalt összesen 92 egyén: ezek közül 50 fi 42 nőnemü; idegen 13, városi illetőségü 79. — A városi lakosságból elhunyt a belvárosban 29, Pernyávában 21, Sarkadon 5, Gájban 13, Séga 3, Poltura 1, tanyakon 2. A kórházakban kimult 8. Nevezetesb halálokok: veleszületett gyengeség 4, rángás 7, tüdőgümő és aszkór 20, tüdőlob 1, agybaj 4, szivbaj 3 hashártyalob 2, vörheny 1, himlő 1, hagymáz 2, bélhurut 16, májbaj 1, veselob 2, rák 6, vizkór 5, skorbut 1, végelgyengülés 7 stb. Öngyilkosság 1, halva született 4. Az összes elhaltak közül orvosoltatott 87. A halálozás évi aránya e hóban a városi halottak s lakosságra (katonák nélkül számitva) 25·1 pr. mille. Korra nézve elhalt a városi lakosságból 1 évig 24, 2—5 évig 11, 6—10 évig 4, 11—20 évig 4, 21—30 évig 6, 31—40 évig 6, 41—50 évig 4, 51—60 évig 7, 61—70 évig 8, 71—80 évig 4, 80 év felett 1. — Élve született az anyakönyvi kivonatok szerint 123 (13-al kevesebb, mint augusztusban), ezek közül 63 fi, 60 nőnemü, törvénytelen 15, szomszédos községi illetőségü 3. A születések évi aránya e hóban a városi szülöttek s lakosokra (katonaság nélkül számitva) 38.1 pro mille. Házasult 18 pár. Orvosrendőri hullaszemle tartatott 2 esetben. Orvosrendőrileg vizsgáltatott 131 letartóztatott egyén. A dajkáltak létszáma volt szeptember végén 203.

— **Aradi reform a postautalványokon.** A kereskedelmi- és iparkamara tegnapelőtti teljes ülésében elhatározta, hogy Révész Nándor levelezőlap által benyujtott levelező lappal kapcsolatos postautalvány forgalomba hozatala érdekében a kereskedelmi miniszteriumhoz felterjesztést tesz. Kereskedelmi körökben ezen fölötte praktikus ujitás nagy tetszésnek örvend, mert kisebb követelések bekérésénél nagy előny, ha az illetőnek a levelező lappal, melyen felszólitják a fizetés teljesitésére mindjárt a teljesen kiállitott postautalvány kezébe jut s a pénzt csak postára kell adnia. Igen alkalmas lesz továbbá oly egyletek tagsági dijainak beszedésére, melyeknek vidéken lakó tagjai vannak. Reméljük, hogy ezen levelezőlapos postautalványok mielőbb forgalomba hozatnak és hisszük, hogy mindenütt, a hol élénk forgalom létezik, ezen ujitásunk utánzásra találni fog.

— **Öngyilkosság.** Mayer Móritz aradi volt borkereskedő s utóbbi időben alkusz, tegnap délelőtt beleugrott a Marosba. Az éppen ott levő tutajosok utána eveztek ugyan csolnakjukkal, de már késő volt, mert alig hogy kivették, egy-két lélekzetvétel után meghalt. A szerencsétlen ember, ki az öngyilkosság elkövetése előtt levetkezett a parton, Szabadságtér 13. számu lakásán egy levelet hagyott hátra az asztalon, melyben 10 forint volt mosás, lakás, takaritás, stb. apró adósságainak fedezésére. Mint monoják igen becsületes ember volt, s nem is sejthetik öngyilkosságának okát. A holttestet kiszállitották az izraelita temető halottas házába, hol a boncolás ma fog végbemenni.

— **Restauraczionális mozgalom Temesben.** A mint mi is közöltük, Vingán egy értekezlet Kovacsics Gyulát, az ujaradi járás népszerü főszolgabiráját jelölte alispánnak. Kovacsics Gyula azonban csütörtökön megjelent Molnár főispánnál és kijelentette, hogy az alispáni állásra nem reflektál és ezt tudatni fogja mindazokkal, kik jelöltségét óhajtották. Ez időszerint tehát Deschán Achill árvaszéki elnök marad az egyedüli alispánjelölt.

— **Hivatalától felfüggesztett főszolgabiró.** Temes-Rékasról irják, hogy ifj. Ormos Zsigmond alispán két nap óta Rékason van és vizsgálatot folytat Lázár Szilárd főszolgabiró ellen. Hirlik, hogy az alispán oly hivatali visszaéléseknek jött nyomába, hogy kénytelen volt Lázár főszolgabirót hivatalától felfüggeszteni. Az eset ott nagy szenzácziót keltett.

— **Árvizveszély Temesben.** A temesvári főszolgabirósághoz érkezett távirati tudósitás szerint a Temes a legutóbbi esőzések következtében rohamosan árad. Kostélynál a viz 299 Cm magasságot mutat. Minthogy az eső egyre tart, és a hegyi vizek is emelni fogják a Temes árját, Bessenyei főszolgabiró Mosnicza, Gyorok, Saagh, Parácz és Medves községek közmunkaerejét kirendelte a védtöltésekre. A Temesbegavölgyi vizszabályozó társulat igazgatósága szintén megtette a szükséges intézkedéseket. Egyelőre még nem kell az árviztől tartani, mert a Temes vize lefolyhat a Bega medrébe, és a Bega csak 150 Cm magasságot mutat.

— **Lóvásár.** A mult heti makói vásáron nagy kelete volt a jó lónak. Egy katonai bizottság a közös hadsereg részére, Schvimmer török konzul pedig a török kormány megbizásából vásárolt lovakat. El is kelt mintegy 90 ló, még pedig jó áron.

— **A szegedi általános takarékpénztár ügye a kir. táblán.** A vagyonbukott szegedi általános takarékpénztár csődügyében a kir. tábla meghozta határozatát. A bukott pénzintézet igazgatósága, mint tudva van, a csődtörvény értelmében kényszeregyezséget kötött az intézet betevőivel. Ezt az egyezséget a szegedi kir. törvényszék jóváhagyta. Azonban az ügy felebbezés utján a kir. táblához került és a kir. tábla nem járult hozzá a törvényszék jóváhagyó határozatához.

— **Makó város — szamara.** Makó szamara, a türelmes „Lizi", kitartó munkás volt, mig csontjai meg nem vénültek. Harmincz éven keresztül hordta gazdájának a Maros vizét, s a mikor már az aggkor képtelenné tette a munkára, a gazda kegyelméből élvezte a nyugalmat. Urának nem lehetett többé hasznára, igyekezett tehát magát másutt érvényesiteni. Mulattatta városunk legifjabb nemzedékét, amely nagy gyönyörüséget talált abban, ha „Lizi" orrát megcsiklandozhatta, vagy hátát a palavesszővel megszurkálhatta. „Lizi" türte a pajkosságokat, s ha egyszer mégis megsokallotta, hátat forditott az apróságnak, beballagott a Bakos-sétányra s ott méltóságos léptekkel végezte sétáit. Ha az éhség hazakergette: a Hutter-féle konyha sietett kielégiteni a kegyelemkenyeren levő szolga étvágyát. Igy élt 10 év óta „Lizi" nem háborgatva senkit s nem háborgattatva senki által (A gyerekek incselkedése jól esett neki.) De a kegyetlen sors megirigyelte a Lizi dolgát. E napokban gutaütés érte Lizit és Lizi azóta sulyos beteg. Nehány nap még, talán csak nehány óra már és Makó város közönsége látni fog, a mit még soha senki sem látott, egy — döglött szamarat.

— **Ékszer-tolvajlás.** Lugosról az itteni rendőrséghez a következő jelentés érkezett: A napokban ismeretlen tettesek betörtek Deutsch Fülöp idevaló magánzó lakására, s onnan egy ékszerdobozt vittek el, mely 800 forint értékü ékszereket tartalmazott. Az ellopott tárgyak: 2 darab brilliánt kő, 1 arany karika, 2 darab fehér s kék gyöngygyel diszitett arany gyürü, 1 pár kék, emaillirozott, s 1 pár brilliant füllönfüggő és 2 darab melltü. — Valószinü, hogy a tolvaj s esetleges társai Temesvár felé vették utjokat.

—

—x— **Minden gyomorbetegnek.** Dr. Rósa életbalzsama Fragner B. gyógyszertárából legjobban ajánlható. Ez kitünő és nagy elővigyázattal készült szer, más által háttérbe nem szoritható. Bebizonyult ez az által is, hogy számos beteg, mas ilynemü szerek használata után, ujólag a kitünőnek elismert Dr. Rósa életbalzsama használásához fordulni kénytelen volt és sikerrel. E szer minden gyógyszertárban kapható.

NAGYVILÁG.

— **Haynald jubileumához.** Haynald bibornok-érsekhez a jubileumi nap folyamán Tisza Kálmán miniszterelnöktől a következő sürgöny érkezett: Fogadja kérem, eminencziád, szivesen a mainap alkalmából a legjobb kivanataimat és azon óhajtásom kifejezését, hogy adja a mindenható Ur, hogy még hosszu éveken át folytathassa a közügyek terén mindenek elismerését kivivott buzgó müködését. Tisza Kálmán." Andrássy Gyula gróftól a következő táviratot kapta a bibornok: „Beteg testtel, de a régi csorbitatlan barátsággal és tisztelettel üdvözlöm eminencziádat aranymiséje alkalmából. Isten éltesse soká egyháza és hazája javára. Andrássy Gyula gróf." — Kálnoky Gusztáv gróf külügyminisztertől: „Engedje meg eminencziád, hogy azon ezrekhez csatlakozzam, a kik eminencziádnak aranymiséje alkalmából hazája és egyháza szolgálatában oly fényes életpályájához minden jót kivánnak. Kitünő tisztelettel Kálnoky Gyula gróf."

— **A Maxim golyószoróból,** melylyel királyunk elhatározása folytán, erődeinket el fogják látni, már eddig is több készült el. E golyószórókkal tudvalevőleg 600 lövést lehet tenni perczenkint, rendes fegyvertöltényekkel Azt a lökerőt, melyet minden lövés az ágyukra gyakorol, arra használják fel, hogy a kilőtt töltényhüvelyt eltávolitsa s helyébe uj töltényt toljon. Az ágyut kiszolgáló tüzérnek tehát, ki az ellenség elől védő vaslemez takar el, mindössze az a tennivalója, hogy az ágyut a szükséges irányba beigazitja és hogy a töltényfüzéreket (a töltények vászon- vagy papirszeletekre vannak erősitve) a töltő ürbe helyezi, az agyu csövét egy másik, hideg vizzel telt cső övezi, nehogy az ágyu tulajdonképeni csöve a gyors tüzelés következtében rövid idő alatt izzóvá s igy használhatatlanná váljék. A vizet, mely bizonyos számu lövés után felforr, természetesen időről-időre felfrissitik. Hyram Maxim, az ágyu feltalálója, olyan gyalogsági fegyvert is szerkesztett, melynél a fennebb emlitett lökerő szintén müködő erővé van átváltoztatva.

— **Magyar tudósok Konstantinápolyban.** A magyar tud. akadémia küldötteinek müködéséről Konstantinápolyban a «Pesti Hirlap»-nak a következőket irják: A tudósoknak sikerült a portához tartozó levéltárba is bejutni; itt bámulatos és példás rendet találtak. Az okmányok azonban csak Mahmud szultán idejéből, tehát a mult század végétől kezdődnek benne és igy Magyarország történetéből csak a 48-as eseményekre szolgálhatnának forrásul. Sejtette a bizottság, hogy kell egy régibb archivumnak is lenni s azért ennek a felkutatása után látott. A buzgó törekvést a legnagyobb siker koronázta. E hó 9-ik napján nyilt meg előttük a török birodalom archivuma, mely Magyarország történetére nézve óriási becsü okiratokat tartalmaz. Szinültig van e helyiség megtöltve a török birodalom multjából való okmányokkal, oly nagy kincshalmazzal, melynek fontossága jóval tultesz az eddig elért eredményeken A szultáni kegy valószinüleg arra is ki fog terjedni, hogy a Jeni-szerájbeli könyvtár három legértékesebb darabját: egy Mátyás kora-, vagy könyvtárabeli Antiphonálét, Ptolemäus földirati codexét és a hét csillagot ábrázoló tollrajzokat hazavihesse a bizottság és bizonyos ideig ott is tarthassa. A Hervoja-codexet különben is lemásol a már a krakói muzeum küldöttje, Korzeniowski dr. ki a kéziratot a m tud. Akadémia rendelkezésére fogja bocsátani. E két irányban kifejtett kutatásokon kivül Thaly még másutt is kutatgatott Felkereste a Galatában levő lazáristák sz. Benedekről elnevezett klastromát és ott érdekes adalékokat talált még Rákóczi és Bercsényi korára vonatkozólag. Meglátogatta a bizottság egy része a Fenerben levő görög patriarkhatust is, mely a legnagyobb készséggel mutatta meg gazdag könyvtárát.

— **Rövid hirek.** Vilmos császár megjelent Berlinben a Wilbrandt „Waldemar őrgróf" czimü drámája előadásánál s megjegyzé az igazgató előtt, hogy kivánatos mentől több történelmi szindarab előadása, mert ez élénkiti a hazafias érzületet. — Erard asszony, a hires zongoragyáros özvegye, meghalt; nagyszerü hangversenytermét nem egy magyar müvésznek is engedte volt át dijtalanul. — A hamburgi kikötő munkásai ujra strikeolnak s nagy forgalmi zavaroktól tarthatni. — Cincinatiban a gőzsikló aczélsodronya elszakadt s óvókészülék nem lévén, a waggon nagy magasságból lezuhant; husz ember szörnyet halt, hatvan sulyosan megsebesült. — Vasuti szerencsétlenség történt szerdán a brüsszeli pályaudvaron, hová a páris-brüsszeli vonat tulságos gyorsasággal robogott be, nem birták idején megállitani s neki ment a sinpár végén levő vasczölöpnek; huszonkét utas sebesült meg, többen halálosan.

IRODALOM és MŰVÉSZET.

— **Zongora-hangverseny.** Goldberger Emilia k. a., kiről már emlitettük, hogy Aradon telepedett meg s haladottabbak zongora-oktatásával foglalkozik, f. é. október 27 én hangversenyt rendez a Krispinteremben. A kisasszony szép sikerrel hangversenyezett már a külföldön, nevezetesen Münchenben és Párisban is, s igy hangversenye iránt kétségkivül nálunk is érdeklődni fog a közönség.

— **„Tintacsöppek."** Lovassy Andor biharmegyei árvaszéki ülnök, a „Szabadság" dolgozótársa, kitől lapunk is pompás humoru és találó szatiráju tárczaczikkeket közölt, előfizetést hirdet egy humoros könyvre, melynek főczélja: nevettetni. Midőn teljes bizalommal hisszük, hogy a Lovassy Andor könyve czélját éri, felhivjuk olvasóink figyelmét a rendkivül érdekesnek igérkező könyvre és itt adjuk a szerző előfizetési felhivását:

„Sokáig gondolkoztam, hogy napvilágra hozzam-e asztalfiókom szegletében szunnyadó munkáimat? Végre legyőzött a csábitás kigyója és sajtó alá rendeztem kezem keresztvonásait. Nagyon jól tudom, szomoru napok, rossz idők járnak a tollforgatókra és hogy mégis munkáim kiadására számtam el magam; ennek oka az, mivel nem vagyok képes belenyugodni abba, hogy halálom után más vigye piaczra az én zöldségeimet. Itt irtam én minden betüt ezen a világon; óhajtom látni sorsukat. Tájékozásul megjegyzem, hogy kiadandó könyvemben társadalmi dolgokkal foglalkozom; mely társadalom kinövéseit, nem fekete szemüvegen át nézem, hanem a szelid szatira ártalmatlan szunyog csipéseivel akarnám azokra a figyelmet felhivni. — Nem lesz az világra szóló, felhőket szaggató munka; nem rendül meg tőle a pekkingi porczellán-torony, csupán egypár derült órát szerez annak, a ki beletekint. Igyekeztem rajta, hogy ne mogorva arczczal összeránczolt szemöldökkel lapozgassák könyvemet, hanem legyen minden előfizetőm egyersmind nyájas olvasóm is. A kilencz ivre terjedő kötet „Tinta cseppek" czim alatt 1890. január elsején hagyja el a sajtót. — Tartalmazni fog tiz szatirát. A szöveg közé harmincz általam készitett tollrajz lesz nyomva. A kiállitást — finom papirra — Ifj. Berger Sámuel jóhirü nyomdája eszközli. Előfizetési ára 2 frt. Gyüjtőknek 10 példány után egy tisztelet-példány jár. Előfizetési pénzek és gyüjtőivek, folyó évi deczember 4-éig szerzőhöz, Nagyváradra küldendők. Kelt Nagyváradon, 1889. évi október 9-én. Lovassy Andor.

— **A „Gazdasági Mérnök"** czimü közérdekü és müszaki képes hetilap a legutóbbi évnegyedben ismét számos közérdekü czikkel és közleménynyel járult hozzá a gazdasági és müszaki ismeretek terjesztéséhez. A letolyt évnegyedben közölt összesen 73 czikket részben ábrákkal, a közgazdaság, ipar és forgalom, a gazdasági gépészet és építészet, a gazdasági ipar, az épitő- és müipar, a vizszabályozás és vizhasznositás, a hid- és vasutépités, a gépészet és gyáripar, az elektrotechnika stb. köréből; közölte mintegy 50 legujabb találmány ismertetését és részletrajzait; ezeken felül a vasuti ügyekre vonatkozó összes hireket, mint a Tisza-völgyi Társulat hivatalos közlönye rendes tudósitásokat közölt az ármentesitő és vizszabályozó társulatok üléseiről; közölte az összes hazai épitésekre és szállitásokra vonatkozó árlejtéseket és azok eredményét; több czikkben ismertette a párisi nemzetközi kiállitás kiválóbb részleteit s számos kisebb közleményben adott hirt a gazdasági és müszaki haladás legujabb és érdekesebb mozzanatairól. — A „Gazdasági Mérnök" megjelenik minden vasárnap, diszesen kiállitva, gazdag és változatos tartalommal, képekkel és szakszerü rajzokkal bőven illusztrálva. — Szerkeszti és kiadja Gonda Béla müszaki tanácsos, müegyetemi m. tanár. Előfizetési ára: Egész évre 12 frt, félévre 6 frt, negyedévre 3 frt. Előfizetéseket a jövő évre már most is elfogad s legalább félévre előfizetőknek a lapot ez év hátralevő részében ingyen küldi a kiadóhivatal (Budapest, V. Árpád-utcza 12.) Ajánljuk e 13 éve fennálló szaklapot a müvelt gazdaközönség, a mérnökök, épitészek, épitő iparosok, gyárosok és vállalkozók, valamint kaszinók és olvasókörök szives figyelmébe és pártolásába.

KÖZGAZDASÁG.

A mezőgazdasági állapotról.

Vége.

Szőlő. A Duna bal partján a szüret már csak helylyel-közzel van folyamatban, phylloxeramentes helyeken sok bor termett, ennek minősége is teljesen kielégitő. A Duna jobb partján a szüret többnyire befejeztetett; a termés különböző, mennyiségre Baranyában gyenge; Komáromban, Somogyban, Vasban és Zalában helylyel-közzel gyenge középszerü. Minőségét illetőleg átalában panaszkodnak, hogy a tavalyihoz hasonló jóminőségü must ritkán fordul elő. Az utóbbi hetekben beállott esőzések nagyon sok kárt okoztak a fürtökben, a sok nedvesség következtében a szőlőbogyók rothadni kezdtek. A Duna Tisza közén mennyiségre nézve átalában véve közép, minőségre nezve. minthogy a sok esőzések következtében a legtöbbhelyen rothadt, silány termés volt A Tisza jobb partján a szüret folyamatban van, sőt egyes vidékeken már be is fejeztetett, átalában kielégitő eredménynyel. A phylloxeramentes helyeken elég jó terméssel fizet. A Tisza balpartján a szüret helyenkint már elvégeztetett, többnyire azonban a most beállott szép napok alatt folyik. Mennyiségre átalában jól fizet, minőségre azonban, különösen a kerti szőlőkben, majdnem mindenütt gyengén; kivételt képeznek a szatmárvármegyei hegy szőlők, melyek jó minőség mellett, elég bő termést is nyujtanak. A Tisza-Maros szögén; Torontál- és Arad-vármegyék egyes helyein a szüret jó eredménynyel végződött mennyiség tekintetében; ellenben a minőséget tekintve csak gyenge eredménynyel. Sok volt a rothadt szem. Krassó-Szörény- és Temes-vármegyékből — hol a szüretelés még folyamatban van — ugy mennyiség, mint minőségre nézve gyenge, sőt részben rossz szüretről tudósitanak. Az erdélyi vármegyékben a sok esőzés miatt a szemek hasadoznak s több helyen rothadnak. A szüret még csak kevés helyen kezdetett meg. A termés átlag véve középszerünek vehető.

Őszi vetések. A Duna bal partján a korábban elvetett buza és rozs jól kelt és szépen zöldül; egyes helyeken, nevezetesen Nyitra-vármegyében oly buján nő, hogy télire kártól tarthatnak. A későbbi vetés is szép egyenletesen kel. A repcze az esőzésre tetemesen javult. A Duna jobb partján a korábban vetett buza, rozs- és árpavetésekre átalában kedvező volt az esős időjárás, a növényzet szépen bokrosodik. Repczét a bolha sok helyt nagyon megtizedelte; az eső azonban ennek is sokat használt és igy remélhetőleg teljesen hibátlanul kerülhet hó alá. A Duna-Tisza közén a már kikelt buza, rozs és árpa csekély kivétellel gyönyörüen fejlődik; a korábban vetett repcze ritka, a későbbi azonban kifogástalan. A Tisza jobb partján a vetés nagyrészt befejeztetett; a buza- és rozsvetések többnyire jól kikeltek és szépen zöldülnek; a repczevetések helyenkint, hol azokat a fekete hernyó nem pusztitotta, nagyon szépek. A Tisza balpartján az esők előtt elvetett őszi repcze, buza, rozs és árpavetések mindenütt szépen kikeltek s jól fejlődnek. Szabolcsban a homokosabb talajban a rozsot, Szatmárban a buzát a drótféreg pusztitja, a repczevetésben pedig — Békés- és Szatmár vármegyékben — a hernyó okoz kárt. A Tisza-Maros szögén ez eddig elvetettősziek részben szépen már kikeltek, itt-ott buják is, részben most kelnek, különösen szépek mindenütt a repczevetések, bár Arad- és Torontál vármegyékben egyes helyein hernyók kezdik pusztitani. Az erdélyi vármegyékben az ősziek vetése nagyobbrészt bevégeztetett. A korábbiak szépen kikeltek, a későbbiek is a kedvező időjárás folytán kelnek. Néhol kiválóan szépek, erőteljesek, máshol gyengébbek, a vadvizes helyeken foltosok. Alsó-Fehérvármegyében itt-ott drótféreg is pusztitja.

Gazdasági munkálatok. A folytonos esős idő által akadályoztatott szántásvetési munkálatok a meleg s száraz napok beálltával országszerte ujból megkezdettek, sőt egyes vidéken be is fejeztettek.

Hivatalos piaczi árak Aradon.

— Okt. 17. —

Gabonaneműek: tiszta buza legnehezebb 7 frt 80 kr, közép 7 frt 60, kétszeres legnehezebb 7 frt 60 kr, közép 7 frt 70 kr, rozs legnehezebb 5 frt 90 kr, közép 5 frt 80 kr, árpa legnehezebb 5 frt 60 kr, közép 5 frt 50 kr, zab legnehezebb 5 frt 50 kr, közép 5 frt 40 kr, retek-repcze legnehezebb — frt — kr, kukoricza — frt — kr, uj kukoricza 3 frt 30 kr. 100 kilonként.

Liszt: legfinomabb 0-ás 16 frt — kr, legfinomabb 15 frt 60 kr, zsemlye 14 frt 20 kr fehér kenyér 13 frt 20 kr, fekete kenyér 11 frt 40 kr, rozs — frt — kr. tengeri — frt — kr mmkint. Dara tiszta buzából 16 frt 80 kr. Arpakása 14 frt 20 kr mmkint.

Hüvelyesek: borsó 18 frt — kr, bab 10 frt — kr, lencse 16 frt — kr, kölesкása 11 frt 50 kr, burgonya 3 frt 60 kr méter mázsánkint.

Széna: 1. kötött legjobb 4 frt — kr 11 középszerü 3 frt 50 kr, kötetlen legjobb 3 frt 50 középszerü 3 frt — mmázsa.

5. *Kötött vagy ágyi szalma*: legjobb 3 frt — kr, középszerü 2 frt 50 kr egy méter mázsa.

6 *Takarmányszalma*: legjobb 2 frt 10 kr, középszerü 2 frt 50 kr, egy métermázsa.

7. *Hus*: marha 52 kr, borju 60 kr, disznó 52, juh 32 kr; disznózsir 70 kr, szalonna 65 kr vaj 1 frt olvasztott vaj 1 frt 30 kr. 1 kiló

8 *Alomszalma*: legjobb 1 frt 80 kr, középszerü — frt — kr, egy mmázsa.

9. *Fa*: bükk 3 frt — kr, cser 3 frt szilfa 3 frt — kr, fenyő 2 frt — kr egy kömm

10. *Vegyesek*: Borszesz 60 kr, tej 10 kr fehér ó bór 36 kr. fehér uj bor 24 kr. vörösbor 80 kr. vörös uj bor 66 kr, eczet 6 kr. pálinka (szilva) 60 kr. sör 28 kr. egy liter

11. *Zöldség*: Kel (Kohl) 14 kr, karalábi (Kholerabi) 12 kr, veres vagy czéklarépa 10 kr, sárga vagy murokrépa 12 kr, vereshagyma 10 kr, fokhagyma 18 czeller 16 kr petrezselyem 12 kr. pastinák 12 kr leveles zöldség (Suppengrünes) 14 kr, tojás darabja 6 kr, bors 1 frt 40 kr, paprika 1 frt 50 kr kilogrammonként, paradicsom — kr, saláta 21 kr. 100 ugorka — kr.

Sertéskereskedelmi csarnok

— Budapest-Kőbányán. —

Kőbánya, okt. 17. Az üzlet még mindig lanyha. Magyar urasági öreg, nehéz 41—42 frt, fiatal nehéz 43—43 s fél frt, fiatal közép 44.50.—45 forint, fiatal könnyü —.——.—forint, közönséges (szedett) nehéz 41—42 forint. közép 43.50—44 forint, könnyü 45—48 forint. Romániai, bakonyi, átmeneti nehéz —.———.— forint, közép —.——.— forint könnyük —.——— — forint, eredeti (Stachel) nehéz —.———.— forint közép —.———.— forint — Szerbiai nehéz 42.50—43 forint, közép 43.—44 frt, könnyü 44—45.— frt. Hizó egy éves —.——.— frt, hizó két éves makkos —.———.— forint hizó öreg —.———.— forint. — Sertéslétszám okt. 15-én voltkészlet 114,844 drb, okt 16-án felhajtatott 1870 drb, okt. 16-án elszállittatott 1039 drb, okt. 16-án maradt készletben 115,676 darab sertés.

— Szesz-üzlet —

(Október 18.)

Mai jegyzéseink: Készáru nagyban 49—, kicsinyben 49,50 hordó nélkül pr 100 Liter %, beleértve 35 frt fogyasztásiadó.

— Budapesti gabnatőzsde. —

(Október 18.)

Gyenge kinálat, tartózkodó vételkedv. Forgalom 12,000. Őszi buza 818—.— tavaszi buza 873—74, május-juniusi kukoricza 510—11, őszi zab 718—22.

Hivatalos árfolyam

a budapesti áru- és érték tőzsdén 1889. évi október hó 18-án.

Magyar aranyjáradék 6. sz.	—.—
magyar papirjáradék 4.	100.10
magyar vasuti kölcsön	—.—
magyar keleti vasuti államkötvény 1. kib.	99.75
magyar keleti vasuti államkötvény 2. kib.	117.50
magyar keleti vasuti államkötvény 3. kib.	112.75
magyar földtehermentési kötvény	104.75
magyar földtehermentesités kötv. záradék	104.75
Temes-bánáti földtehermentési kötvény	104.75
Temes-bánáti földterhementési kötv. zár.	104.75
Erdélyi földterhementesitési kötvény	104.75
Horvát-szlavon földtehermentési atesikötv.	104.75
Magyar szőlődézsmaváltsági kötvény	99.75
Magyar nyeremény-sorsjegy-kölcsön	138.—
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy	128.—
Osztrák járadék papirban	84.—
Osztrák járadék ezüstben	85.—
Osztrák járadék aranyban	112.—
1860-iki osztrák államsorsjegy	138 —
Osztrák-magyar bankrészvény	920.—
Magyar hitelbankrészvény	317.25
Osztrák hitelintézeti részvény	305.90
Cs. és kir. arany	567
20 frankos arany (Napoleon d'or)	9.47
Német birodalmi márka	58.45
London	119.50
20 márkás arany	11.68

Aradvárosi szinház.

Évadbérlet 23. sz. Havibérlet 18 sz.

Szombaton, október hó 19-én adatik:

BOCCACCIO.

Operette 5 felv.

SZEMÉLYEK:

Giovanni Boccacio	V.-Margó Czélia.
Pietro, palermoi herczeg	Szerdahelyi F.
Scaldza borbély	Vendrei Ferencz.
Beatrice, neje	Kőszegi Zseni.
Lotteringi, kádár	Mikei Lajos.
Izabella, neje	Bogátiné.
Lambertuccio, szatócs	~~Kövessi Albert.~~
Peronella, neje	Tarasszovits M.
Fiametta, mostoha lányuk	Nádor Eszti.
Leonetto	Hunfi Imre.

Kezdete 7 órakor, vége 10 és fél órakor.

Holnap vasárnap adatik:

Toldy Miklós.

Énekes szinmű 3 felv.

Felelős szerkesztő:

HINDY ÁRPÁD.

BUDAPESTI TŐZSDE.

Október 17-én.

	Pénz		Áru	
M. kir. aranyj. adóment. 4§ . .	99	50	99	80
„ „ papirjáradék adóment. 5§	—	—	—	—
M. vasuti köl. 120 frt o. é. (300 fc.) 5§	94	55	94	85
M. v. köl. 120 frt egyes dbkban	—	—	—	—
M. 1869. kel. v. á. kötv. (els.) adóment. 5§	—	—	—	—
M. 1873. kel. ár. v. szb. (els.) adóment. 5§	99	75	100	25
M. 1876. kel. aranyban (els.) adóment. 5§	112	25	113	—
M. kir. nyeremény-kölcsön 100 frt	137	50	138	50
„ „ „ 50 frt drbja	137	—	138	—
Tiszai s szegedi kölcsön 4§	130	—	131	—
M. k. födtm. kötvények 5§	104	75	105	25
„ „ „ 1867. zárad 5§	104	75	105	25
M. k. fldtm. kötvények temesi 5§	104	75	105	25
„ „ „ 1861. zárad. 5§	104	75	105	25
M. k. földtmi kötvények horváthorsz. 5§	—	—	—	—
M. k. földtm. kötvények erdélyi 5§	104	75	105	52
„ „ „ erdélyi jelz. urb. vk. (100 fra 5§	98	50	99	—
Szőllődézsmavált. kötv. (100 frt) 5§	100	—	101	—
Pest vár. kölcsöne 1870. évből 6§	101	50	102	—
„ „ „ 1871. évből 6§	107	—	109	—
Budapest főv. 1880. kölcsöne 6§	100	—	100	25
Budapesti bankegyes. részvényt.	100	—	100	50
Magy. ált. hitelbank	281	—	281	50
Magy. jelz. hitel. II. kib. in. eliamv.	—	—	—	—
Magy. lesz. s pénzváltóbank	99	25	[illegible]	50

	Pénz		Áru	
Magy. orsz. bank részvény-társaság	—	—	—	—
Osztrák hitelintézet	303	90	304	10
Osztr.-magyar bank	880	—	885	—
I. magyar iparbank	153	—	155	60
Pesti magy. keresk. bank	712	—	715	—
Bécsi bizt. társulat	168	—	17	—
Bécsi élet- s jár. bizt. társ.	215	—	—	—
Első magy. általános bizt társ.	3140	—	3150	—
Fonciere pesti bizt. társ.	66	50	67	—
Magyar-franczia bizt. társ.	—	—	160	—
Pannonia viszb. társ.	945	—	955	—
Concordia malom	528	—	531	—
Első budapesti malom	1045	—	1050	—
Erzsébet malom	242	—	244	—
Hengermalom	595	—	600	—
Luiza malom	252	—	255	—
Molnárok és sütők malma	353	—	35[illegible]	—
Pannonia malom	755	—	760	—
Viktoria malom	130	—	132	—
„Adria" m. tengeri hajó r.-társ.	—	—	—	—
Alföld-fiumei vasut 5§	175	50	176	50
Bátaszék-domb.-zákány vasut 5§	—	—	—	—
Déli vasut 5§	—	—	—	—
Eszakkeleti vasut 5§	154	50	155	50
Erdélyi vasut 5§	194	50	195	50
Győr-sopron-ebenfurti v. ut. 5§	—	—	—	—
Kassa-oderbergi vasut	142	—	143	—
Magyar galicziai vasut	160	50	161	60
M. ny. v. (sz.-győr-grác i v.)	157	60	158	—
Osztrák államvasut 5§	232	50	233	—
Pécs-barcsi vasut 5§	188	—	189	—
Tisza vidéki vasut 5§	246	—	248	—
Osztr. dunagőzhajózási	—	—	—	—

	Pénz		Áru	
Pesti kozuti vaspálya	430	—	432	—
Pesti közuti vasp. élvezet-jegyek	110	—	215	—
Budapesti III. ker. takarékp.	108	—	110	—
Országos központi	452	—	457	—
Pesti hazai első	7325	—	7525	—
Egyesült Budapest fővárosi takp.	452	—	455	—
Magyar ált. takarékp. részvény	88	—	89	—
Alagut	145	—	147	—
Általános waggon kölcs. társaság	69	—	72	—
„Franklin"-társulat	198	—	200	—
Ganz és társa vasön. és gépgyár	826	—	830	—
Geschwindt-féle szeszgyár	330	—	332	—
Gyapjum. és biz. I. magyar	246	—	250	—
Keresk. épülete	675	—	—	—
Könyvnyomda „Athaeneum"	444	—	448	—
„ Pesti	1070	—	1100	—
Kőszénb. és téglagy. (Drasche)	221	—	222	—
Nemzetközi waggon-kölcsön-rész-			224	—
vénytársaság	59	—	60	—
Pesti épitő-társaság	—	—	—	—
Rimamurány-salgótarj. vasutrvtrs.	100	—	101	—
Salgótarjáni kőszénb.	171	—	172	—
Schlick-féle vasö. és gépgyár	152	—	154	—
Schlick-féle vasö. és gépgy. II. kib	—	—	—	—
Serfőzde első magyar	810	—	820	—
Sertéshizlaló	270	—	274	—
Sós nti kőbánya	—	—	—	—
Spodium- és csontlisztgyár	110	—	120	—
Szálloda-részvénytársaság	104	—	106	—
Tégla- és mészégető ujlaki	149	—	150	—
Török dohányrészvény	—	—	—	—
Gőztéglagyár kőbányai	25	—	255	—
Mjelz.-bank ny. kölcsönkötv. 4. sz	20	—	105	50

Záloglevelek.	Pénz		Áru	
M. földhitelint. papirérték 5§	100	75	102	50
„ „ „ 4½	100	75	101	50
„ „ „ 4§	97	10	97	60
„ „ arany v. ezüst 5§	120	—	121	—
„ jelzálogbank 5½§	103	—	—	—
„ „ 5¼	103	—	104	—
Kisbirt. orsz. földh.-int. 5½§	101	25	102	—
Osztr.-magyar bank o. é. 5½	101	90	102	50
„ „ „ „ 4½§	99	60	100	25
„ „ „ „ 4§	99	60	100	50
Pesti keresk. bank 6§	103	—	103	50
„ „ „ 5½§	101	—	101	—
„ „ „ 5§	101	25	101	—
Albina tak. és hitelint. 6§	101	—	102	—
Elsőbbségek.				
Budapesti lánczhid 5§	103	—	105	—
Loyd- és tőzsde-épület 6§	99	50	—	—
M. sz. k. orsz. vörös-kereszt sorsj.	11	—	11	50
Osztrák vörös-kereszt-egylet	19	50	20	—
Pénznemek.				
Cs.-kir. arany (vert)	5	63	5	68
Cs.-kir. arany (kör)	5	54	5	05
Osztrák magyar 8 frtos arany	9	25	9	47
20 frankos arany	9	48	9	—
Osztrák és magyar ezüst	—	—	—	59
Német birod. bankj. vagy ezekkel egyenért. bankj. (100 márkáért)	58	25	58	50
Ném. bankp. 100 ném. bir. márkáért	58	30	59	5[illegible]
Amsterdam 100 holl. frt.	98	50	98	75
Páris 100 frankért	47	25	47	45
Svájczi pénzpiaczok 100 frankért	47	15	47	22
London 10 font sterlingért	119	40	119	99

Hirdetések.

1553—1889.

Hirdetmény.

Az 1890 évi egyenes-adó kivetési munkálatok foganatba veendők lévén, felhivatik Arad sz. k. város lakossága, miszerint az adóköteles egyének és tárgyak összeirására kiküldött hatósági közegek kérdéseire lelkiismeretesen és legjobb tudomása szerint feleljen, mert ki az összeiró közegeket valótlan bemondásokkal tévutra vezeti, vagy munkájokban bármimódon akadályozza, az 1883. évi XLIV. t.-cz. 10, §-a értelmében 1—50 frtig terjedhető birsággal lesz sujtandó.

Felhivatik továbbá a város közönsége, miszerint az adókivetés alapjául szolgálandó vallomási iveket, melyek ingyen, vétbizonyitvány mellett az adóügyi osztályban vehetők át, az alább kitűzött határidők alatt, a polgármester megbizásából Kilényi János adóügyi alszámvevőnél, a saját érdekéből beadni el ne mulaszsza, és pedig:

A házbérjövedelmi vallomásokat az állami vagy községi, vagy állami és községi adómentes lakrészek külön feltüntetése mellett f. é. november 15-ig.

A kereseti adó III. osztálya alá tartozó üzletek, kereskedések vállalat k. iparok vagy más előre nem tudható jövedelmű haszonhajtó foglalkozások jövedelmeire vonatkozó vallomásokat f. é. november 15-ig.

A kereseti adó IV. osztálya alá tartozó meghatározott évi vagy havi fizetést élvezők évi vagy havi illetményeikre vonatkozó vallomásaikat, — továbbá a tőkekamat-adó tárgyát képező kamat- vagy életjáradékra vonatkozó vallomásokat f. évi november *15*-ig.

Az általános jövedelmi pótadó kiszámitásánál levonandó ingatlanokra betáblázott és a folyó évben tényleg fizetett adóssági kamatokra vonatkozó vallomásokat folyó évi deczember *15*-ig.

A nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek jövedelmeikre vonatkozó vallomásaikat 1890. évi február 28-ig

A fentérintett vallomások pontos beadása a felek érdekében lévén, megjegyeztetik, miszerint a házbéradó és III. osztályu kereseti adó az *1890.*, *1891* és *1892.* évekre fog ez uttal megállapittatni, továbbá, hogy az adótárgyaknak és adóköteles jövedelmeknek a kincstár megkárositása czéljából való eltitkolása az 1883. XLIV. törvényczikk *100* §-a értelmében 1—*500* frtig terjedhető birságolást von maga után.

Arad sz. kir. város tanácsának 1889. szept. 28-án tartott üléséből.

A városi tanács.

Ad 22282. szám. *1*

Pályázat.

A magyar királyi államvasutak Bród állomásán folyó évi *november hó 30-án* megüresedő

vendéglő-üzletének bérletére

ezennel nyilvános pályázat nyittatik.

Felhivatnak ennélfogva mindazok, kik az emlitett pályavendéglőt bérbe venni kivánják, hogy kellőleg felszerelt ajánlatukat folyó évi *október hó 31-ig* a magyar királyi államvasutak szegedi üzletvezetőségéhez nyujtsák be.

A pályázati feltételek a nevezett üzletvezetőség III-ik (forgalmi) osztályánál megtudhatók

Szeged, *1889.* szeptember *22*-én.

Az üzletvezetőség.

M. kir. államvasutak.

B.

Pályázati hirdetmény.

A magy. kir. államvasutak igazgatósága különféle leltári tárgyaknak u. m.:

1. Műhelyi és pályafentartási czélokra szolgáló aczél- és vasszerszámok.
2. Vasuti czélokra szolgáló aczél- és kovácsolt vaseszközök, bélyegzők, ólomzár, fogók stb.
3. Öntött vasszerszámok és eszközök, továbbá fából és vasból összeállitott szerszámok és eszközök.
4. Butorok, asztalos-, kárpitos- és esztergályos készitmények.
5. Bádogos és lámpagyári készitmények.
6. Ágynemüek és pokróczok.
7. Ács és kádár készitmények.
8. Tüzoltó-szerek és érczöntvények.
9. Vasból való pénz- és menetjegy-szekrények.
10. Villamos-jelzési és levelezési eszközök.
11. Különfélék u. m. tömlők, ponyvák, órás, műszerész-böröndös, szücs és szijgyártó készitmények stb. 3 éven át leendő szállitása iránt nyilvános pályázatot hirdet.

E hirdetmény teljes szövege és bővebb felvilágositás a m. kir. államvasutak igazgatóságának anyag- és leltár beszerzési osztályánál (Andrássy-ut 75 szám, I. emelet, 47 ajtó) kapható. A pályázati hirdetmény a részletes szükségleti kimutatás és az ajánlati minta a kolozsvári üzletvezetőségnél is megtekinthető. Az ezen pályázatra vonatkozó ivenként 50 krros bélyeggel ellátandó ajánlatok *1889. évi deczember 10-én, déli 12 óráig*, ugyancsak emlitett szakosztálynál benyujtandók vagy posta utján beküldendők.

Budapest, *1889.* október 17.

Az igazgatóság.

Hirdetmény.

A nagym. m. kir. belügyminiszterium 61369 | 2—1884 szám alatt kelt intézményével jóváhagyott 12757 | 403—1884 sz. szabályrendelet alapján minden ház és telek tulajdonos felhivatik, hogy kövezettel vagy asszfalttal el nem látott utczákban házak és telkei előtt a gyalogjárót **f. évi november 30-ig** terjedő idő alatt 1 és fél méter széles égben és 15 cméter magasságban homok teteggel akként boritsa be, hogy a vizvezető árok vagy folyóka felé 5 centiméternyi eséssel birjon. Ha a gyalogjáró 1 és fél méternél keskenyebb lenne, akkor az egészben fentebb irt módozat szerint homok-réteggel boritandó.

Kötelesek a ház és telek tulajdonosok a gyalogjárók mellett elvonuló vizvezető árok telkük és házuk utczai szinvonalának hosszában a mérnöki hivatal által előirt utasitás és méretek szerint megásni, azt tisztán tartani, nem különben kötelesek ezen vizvezető árkokon keresztül telkük kocsi lejáratánál hidat épittetni és jó karban tartani.

Kik ezen rendeletet meg nem tartják, illetve megszegik, kihágást követnek el és a városi szegényalap javára 2—25 frtig terjedhető pénzbüntetéssel, behajthatatlanság esetén 12 órától 3 napig terjedhető aláirással fognak büntettetni.

Ezen büntetésen felül az elmulasztott munkák az illető ház vagy telek tulajdonosok terhére hatóságilag fognak eszközöltetni.

Arad, 1889. okt 8

Urbányi, főkapitány.

16157—1889.

Hirdetmény

A nagyméltóságu földmivelésügyi magyar királyi miniszterium 4979—1889 számu rendeletének fogva ezennel közhirré tététik, hogy a szénkéneg beszerzési ára, mely eddig az állami, nevezetesen a ménesi szénkéneg raktárnál métermázsánkint 22, a tarczali és budafoki szénkéneg raktáraknál métermázsánkint 24 forintban volt megállapitva, ezentul métermázsánkint 15 frtra szállittatik le.

A szénkéneg leszállitott ára az emlitett raktárak helyén értendő, a raktárakból a megrendelési helyre való szállitás, valamint a kiürült szénkénegedényeknek visszaszállitási költségei a megrendelőt terhelik.

Azok, kik a szénkéneget megrendelni szándékoznak, a miniszteriumhoz, esetleg a ménesi raktárra nézve a ménesi, a tarczali raktárra nézve a tarczali, a budafoki raktárra nézve a budapesti vinczellér-iskolák igazgatóságához forduljanak.

A szénkéneg ára utánvétezés utján szedetik be

Arad, 1889. évi október 7-én.

A városi tanács.

Gyors és biztos segitség gyomorbajok és azok következményei ellen.

Az egészség fentartására, az életnedvek s ennek folytán a vérnek tisztitására és tiszta állapotban való fentartására és a jó emésztés elősegitésére a legjobb s leghathatósabb szer a már is mindenütt ismeretes és kedvelt

életbalzsam Dr. ROSA-tól.

Ezen életbalzsam a legjobb s leggyógyhatásosb gyógyfüvekkel a leggondosabban van készitve s különösen minden emésztési bajok, gyomorgörcs, étvágyhiány, savanyus felbüfögés, vértódulás aranyeres bajok stb. stb. ellen teljesen hathatósnak bizonyült. Ily kitünő hatásai következtében ezen életbalzsam egy bebizonyult, megbizható háziszerévé lett a népnek. **Ara egy nagy üveggel 1 frt, kis üveggel 50 kr. Elismerő iratok ezrei bárkinek betekintés végett rendelkezésre állnak.**

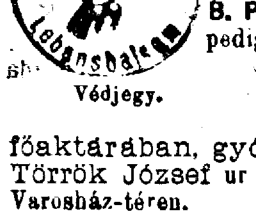

Védjegy.

Óvás! Hamisitások elkerülése végett, mindenkit figyelmeztetek, hogy az egyedül általam az eredeti utasitás szerint készitett **„Dr. ROSA-féle életbalzsam"** minden üvegecskéje kék burokba van csomagolva, melynek hosszoldalain **„Dr. ROSA életbalzsama a „fekete sashoz" czimzett gyógyszertárból. FRAGNER B. Prága 205—III."** német, cseh, magyar és franczia nyelven olvasható, széles felein pedig az ide nyomott védjegy látható.

Dr. **ROSA** életbalzsama valódian kapható csak a készitő

FRAGNER B.

főraktárában, gyógyszertár „a fekete sashoz" Prágában 205—III., és BUDPESTEN Törrök József ur gyógyszerésznél, Király-utcza 12. sz. Budai Emil ur városi gyógyszertárában Városház-téren.

Az osztrák-magyar monrchia minden nagyobb gyógyszertárábn van raktár ezen életbalzsamból.

Ugyanott kapható:

„prágai általános házi kenőcs",

több ezer hálanyilatkozattal elismert **biztos gyógyszer** mindenféle gyuladások, sebek és genyedések ellen. Ezen kenőcs biztos eredménynyel használható a női emlő gyuladásánál, a tej tespedésénél s az emlő megkeményedésénél szüléskor, kelevénynél, vérdaganatoknál, genyes fakadékoknál, pokolvarnál, körömgyöknél, az ugynevezett körömféregnél, elkeményedésnél, felpuffadásoknál, mirigydaganatoknál, zsirdaganatoknál, érzéketlen tagoknál stb. Minden gyuladást, daganatot, elkeményedést felpuffadást a legrövidebb idő alatt eltávolit; s ahol már genyedés mutatkozik, ott a daganatot legrövidebb idő alatt fájdalom nélkül felszivja, kiéreti és kigyógyitja.

Kapható 25 és 35 krajczáros szelenczékben.

Óvás! Miután a prágai általános házikenőcsöt sokszor utánozzák, mindenkit figyelmeztetek hogy az eredeti utasitás szerint csak nálam lesz készitve, s csak akkor valódi, ha a sárga érczszelencze, melybe töltetik, vörös használati utasitásokba (melyek 9 nyelven nyomvák) és kék kartonba, melyen az ide nyomott védjegy látható — burkolva van.

HALLÁSI BALZSAM a legbebizonyultabb, számtalan próbatét által legbiztosabbnak elismert szer a nehézhallás kigyógyitása s az egészen elvesztett hallási tehetség visszanyerésére. — Egy üveg ára 1 frt.

Nyomatik és kiadja az Ungerleider-féle könyvnyomda Aradon.